

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 17. Quartò hæretici contra se habent Traditionem omnium Patrum,
declarationemque octo Conciliorum Generalium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

qualitates Christi, innocentia, mansuetudo, &c. per qualitates Agni melius repræsentantur. Denique manducatio Agni habet effectus magis exprimentes effectum hujus Sacramenti, quam manducatio panis. Magis enim caro nutrit, quam panis, & Agni manducatio fidem magis excitat, meliusque repræsentat Christum. Sanguis quoque, quo Moyses librum, populum, tabernaculum, & omnia vasa ministerii aspergit, dicens: *hic sanguis Testamenti, quod mandavit ad vos Deus* (ut Apostolus refert Hebr. 9) melius & nobilius significat sanguinem Christi (de quo ipse: *hic est enim sanguis meus novi Testamenti*, &c.) quam vinum: sanguis enim substantia nobilior est, & sanguis cum sanguine majorem habet propinquitatem; quam vinum. Et idem est de manna veteris Testamenti, quod etiam melius significat Christum, quam simplex panis, tum quia erat è cælo, tum quia habebat omnem saporem, tum quia qui plus de illo colligebat, non habebat plus, & qui minus colligebat, non habebat minus.

163 Atqui fide certum est nobilius esse quod Christus nobis dedit, quam quod Moyses Judæis dedit, vel Deus tempore veteris legis, ut constat ex Joan. 6. *Non Moyses dedit vobis panem de cælo, sed Pater meus dat vobis panem de cælo verum. Patres vestri manducaverunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de cælo descendens, nisi quis ex ipso manducaverit, non moriatur.* Explicans verò, quis sit ille panis: *panis* (inquit) *quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus... nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Unde Ambrosius l. 4. de Sacram. c. 5. *Magnum quiddam & venerabile, quod manna Judæis pluit è cælo; sed intellige, quid est amplius, manna de cælo, an corpus Christi? corpus Christi utique, qui est Auctor cæli.* Et lib. de initiand. c. 9. *Considera nter præstantior sis, panis Angelorum, an caro Christi... Manna illud è cælo. Hoc supra cælum... Illud aqua de petra fluxit; tibi sanguis è Christo... Illud in umbra, hoc in veritate.* Salvianus l. 2. ad Ecclesiam: *Judæi habebant quondam umbram; nos veritatem. Judæi manna manducaverunt; nos Christum. Judæi carnes ovium; nos corpus Dei. Judæi pruinam cæli; nos Deum cæli.* Enim verò umbræ illæ veteris leg. s. in nova (ut constat ex dictis n. 166.) transire debuerunt in veritatem. Siquidem Tertullianus lib. 6. contra Marcion. c. 40. probat Christum habuisse verum corpus, quia figuris veteris legis præsignatum, & non est figura nisi alicujus veritatis: *figura enim* (inquit) *non fuisse, nisi veritatis esset corpus.* Quia ergo panis & vinum in veteri lege figura fuerunt corporis & sanguinis Christi in Eucharistia, ex figuris illis veteris legis ibidem probat veritatem corporis & sanguinis Christi in Eucharistia, uti n. 307-308. & 309. videbimus.

CAPUT XVII.

Quarò hæretici contra se habent Traditionem omnium Patrum, declarationemque octo Conciliorum Generalium.

169 Patres quippe omnes à diebus Apostolorum ad hæc usque tempora, in proprio, obvio & literalis sensu semper intellexerunt verba Salvatoris, *hoc est corpus meum, hic est sanguis meus.* Uti Cardinales Perronius & Bellarminus, Episcopus Coëfretæus, Garetius & Contensonus, alique Catholici Scriptores ostendunt, dissipatis & ad nihilum redactis nebulis inanum glossarum cavillationumque, quibus clarissimas eorumdem Patrum sententias hæretici Ministri Blondellus, Aubertinus, Clau-

dus, &c. obscurare conati sunt. Quod & adversus Ministrum Claudium addo præclare atque invictè nuper præstitit eximia eruditionis Vir D. Antonius Arnaldus, Doctor Sorbonicus, in libro de perpetuitate fidei Eucharistia: atque in defensione eius, ut doctissimus pissimisque Contenson to. 8. dissert. 1. ingenue fateatur, quod nullus ipso facilius, expeditius, efficacius, & (absit, inquit, verbo invidia) cruditiùs, & juxta felicitus catholicam realis corporis Christi in Eucharistia præsentiam demonstraverit. Quippe Ministri Claudii librum sic dispunxit, eo robore criminationes ejus dispulit, eo lumine sophismatum officias dispulit, eo rationum pondere & gravitate inanissimarum figurarum levitatem & cantilenam oppressit, eo nervo Catholicam veritatem defendit, ut adversarium, floridum illum quidem, ab omni soliditate tamen desertum, nullo in loco consiliter sinat, sed cum profusus exarmatum confodiat, usque ad hæresis interneccionem....

Et certè non sine speciali æterni Numinis providentia Virum talem, tot olim modis divexitum, abscondit diu Deus in abscondito facie sua à contradictione linguarum, ut cum tempore deinceps opportuno excitaret, & in defensionem Christi, Dei verè absconditi, id est sub speciebus panis & vini latentis, adversus hæreticorum impetus armaret. Decebat sanè, & Eucharistia mysterii propugnatori planè congruebat, ipsum instar grani frumenti in terram cadere, & mori, ut multum postea fructum in universam Ecclesiam redundaturum afferret, omnibusque calumniatoribus palam faceret, quid sentiret de illo cibo, quem frumentum electorum, & vinum germanis virginis docti à Domino Propheta nominant.

Fuerunt quidem nonnulli (eorum nomini parco, parcat utinam & eorum iniquitati Deus) qui absque ulla veri vel tenuissima specie, per summam, & ante hæc tempora inauditam calumniam, Doctorem illum negatè transubstantiationis, & realis Christi in Eucharistia præsentia infimulare non erubuerunt, quamvis infandam illam suspensionem tot à se scriptis luculentissimis, ante accusationis illius atrocitatem exaratis, depulisset, ubi Catholice fidei articulum (qui sibi semper præcipuo amori fuit & venerationi) his expressionibus, eâ perspicuitate excullerat, quibus accuratioribus, & formaliore, nec Patres, nec sacra Concilia, nec Theologorum Princeps S. Thomas, nec Scholastici ulli Scriptores, ad exponendum Ecclesie sensum germanissimum, unquam invenère.

Porro quid in illo accusationis monstro magis eminerit, an calumnia, an stultitia, & ultra utram vincat, prorsus ignoro. Ad eum enim insulsi & fatuis conjecturis tam indignam in præfatum Magistrum suspensionem contemere conati sunt, ut non solum refellere, sed nec referre etiam sine fatuitatis nota ipse auderem, & meminisse puderet, nisi ipse Claudius, præteritorum argumentorum vi obrutus, & futura subodoratus, ut ad silentium importabilem adversarium adigeret, eandem calumniam minitabundus regessisset.

At enim hæreticorum fraudes facile floccificimus, & de recta D. Arnaldi in Deum fide nemo dubitabit, nisi fuerit improbis calumniatoribus improbitate non impar. Nam in opere novissimo (quod Clementis IX. nuncupavit) tam strenuè causam Ecclesie agit, ut armis lucis destruat opera tenebrarum, acedè fortiter & juxta splendide, ut nulla superstiti Calvinistis nostris excusatio, si ad avitam Ecclesie Catholice fidem non revertantur.

Hæc in commendationem viri Theologi de Eccle-

Ecclesia Romana & Catholica bene merito, innocencia ipsius, impactarumque calumniarum facilitate convictus liberiter scripserim, qui nihil postul ad veritatem veritatem, sed pro veritate. Hactenus pilulus Contentionis.

171 Ego quoque, post accuratum examen, de eadem veritate convictus, in defensionem calumnie innocenciae hanc ipsius pro D. Arnaldo Calvinistarum flagello Apologiam liberiter hic exscripsi, ut & haeretici libros ipsius doctrinam uberes, pietate refertos, soliditate mirabiles, debita cum estimatione legant, & legendo ad Catholicam Matris Ecclesiae gremium redeant, ipsique Catholici multiplicem inde fructum referant, nec ob calumnias illas tam praclarum Authorem legere dedignentur, ad quem sanctissimus Pontifex Innocentius XI. per Eminentissimi D. Cardinalem Cibo 2. Januarii 1667. humanissimas litteras scripsit, quibus tantum virum, tamquam eruditionis & ingenii laude apud omnes clarissimum plurimum extollit, tantoque in pretio habere se testatur libris, quos adversus Calvinianam heresim, singulari studio ac doctrina, nec minori eloquentia & ingenio elaboravit, ut Sanctae Suae aliquam temporis partem gravissimis curis detraheret an significet, ut illis evolventis impendat, ipsumque certum faciat de paterna charitate qua ipsum, & virtutem ipsius amplectitur, ipsi denique benedictionem Apostolicam eargitur, velut incantamentum ad politicae preces pro Suae Sanctitate fundendas, quibus Sanctitatis Suae plurimum confidit.

172 Sed (his per parenthesis dictis) ad SS. Patres veniamus, quos per singulas Ecclesiae aetates, quilibet deno agmine videre voluerit, apud laudatos Authores inveniet. Pauca, selectioraque aliquot dumtaxat Patrum hic testimonia accipe. Primo saeculo (post Paulum capite praecedenti laudatum, & Andream Apostolum, qui Aegaeo Proconfuli dixit: Quotidie immolo... Agnum immaculatum in altari. Qui cum vere sacrificatus, & vere a populo carnis ejus manducatus fuerint, integer perseverat & vivit, prout in passione ipsius referunt Presbyteri & Diaconi Achaiae) Ignatius Martyr in epist. ad Sminenenses, inter errores Sarnianorum & Simonianorum, recenset, quod Eucharistiae & oblationes non admittant; quod non consistuntur Eucharistiam esse carnem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quae pro peccatis nostris passa est.

173 Secundo saeculo Justinus Apologiae secundae pro Christianis, de Eucharistia sic loquitur: Neque enim ut communem panem, neque ut communem potum ista sumamus, sed incarnati illius Jesu carnis & sanguinem esse ducti sumimus. Nam Apostoli in Commentariis se scripsit, quae Evangelia vocantur, ita tradiderunt praecipisse sibi Jesum. Eam enim pane accepto... dixisse: hoc facite in meam commemorationem, hoc est corpus meum. Et poculo similiter accepto... dixisse, hic est sanguis meus. Observa non esse panem communem, sed carnem & sanguinem Christi, eo modo quo in incarnatione est vera caro Christi. Si eo modo: sicut ergo in incarnatione, sic in Eucharistia vere, realiter & substantialiter, non figurative, obiective & in virtute, seu energia & operatione dumtaxat, est caro Christi. Videtur potest eodem saeculo Irenaeus 1. 4. c. 24. & 1. 5. c. 2. eandem Catholicam veritatem perspicue tradens.

174 Tertio saeculo Tertullianum pro Catholica veritate loquentem num... exhibebimus. Quarto saeculo Concilium Nicenum I. Editionis Pitagae 1. 3. In hac sacra mensa, ne similiter intenti sumus ad propositum panem & calicem, sed attolentes mentem fide, intelligamus sicut in illa sacra mensa Agnum sicut Dei, tollentem peccata mundi, inveniunt a Sacerdotibus immolatum, & pro-

trium ejus corpus & sanguinem vere nos sumentes credamus, haec esse nostrae redemptionis symbola. Eodem saeculo Hilarius 8. Trinit. Si vere Verbum caro factum est, & nos vere Verbum carnae cibo Dominico sumimus... de naturali enim in nobis Christi Unitate... ipse ait: caro mea vere est esca, & sanguis meus vere est potus. Qui edit carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. De veritate carnis & sanguinis non est restitutus ambigendi locus.

Eodem saeculo Ambrosius 1. 4. de Sacram. c. 4. 178. Licet figura panis & vini hic, omnino nihil aliud, quam caro Christi, & sanguis, post consecrationem credenda sunt. Unde ipsa Veritas ad discipulos suos: haec caro mea est pro mundi vita. Et, ut mirabiliter loquar, non alia planè, quam quae nata est de Maria, & passa in cruce, & resurrexit de sepulchro. Haec (ragnam) ipsa est... vere illud corpus, quod sumptum est de Virgine. Et rursus: panis hic, panis est ante consecrationem: nisi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi... Quomodo potest qui panis est, esse corpus Christi? Consecratione. Consecratio igitur cuius verbis est, & cuius sermonibus? Domini Jesu... Ergo sermo Christi hoc conficit Sacramentum. Quis sermo Christi? Nempe is quo facta sunt omnia. Jussit Dominus, & factum est caelum. Jussit Dominus, & facta est terra. Jussit Dominus, & facta sunt maria. Jussit Dominus, & omnis terra generata est. Videtur ergo quam operatorius est sermo Christi. Si ergo tanta vis est in sermone Domini Jesu, ut inciperent esse, quae non erant; quanto magis operatorius est, ut quae erant, in aliud commutentur? Caelum non erat, mare non erat, terra non erat. Sed audi dicentem: ipse dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt. Ergo tibi ut respondeam, non erat corpus Christi ante consecrationem, sed post consecrationem dico tibi, quod jam corpus est Christi... Observa, de pane fit corpus Christi, sermonibus Christi, qui sermo est is quo facta sunt omnia. Et 1. 6. c. 2. Sicut verus est Dei Filius Dominus noster Jesus Christus, non quemadmodum homines per gratiam, sed quasi Filius ex substantia Patris; ita vera caro, sicut ipse dixit, quam accipimus, & verus ejus sanguis est potus. Et 1. de initiand. c. 9. Reverè mirabile est, quod manna Deus pluit Patribus... haec autem in figuram facta sunt nostra. Cognovisti praestantiora. Potior enim lux, quam umbra; veritas, quam figura; corpus Autoris, quam manna de caelo. Fortè dicat: aliud video. Quomodo tu mihi asseris, quod Christi corpus accipiam? Et hoc nobis adhuc superest ut probemus, non esse hoc quod natura formavit (autque panem) sed quod benedictio consecravit... benedictionibus etiam natura ipsa mutatur. Virgati tenebat Moyses, projecit eam, & facta est serpens (verè & proprie, non figuratè dumtaxat) rursum apprehendit eandem serpentis, & in virga naturam revertit. Vides igitur prophetica gratia mutata esse naturam, & serpentis & virgae... Advertimus igitur majoris esse virtutis gratiam, quam naturam. Et adhuc tamen prophetica benedictionis numeramus gratiam. Quod si tantum valuit humana benedictio, ut naturam converteret, quid dicimus de ipsa consecratione divina, ubi verba ipsa Domini Salvatoris operantur? Nam Sacramentum illud, quod accipis, Christi sermone conficitur... Incarnationis exemplo asseruimus mysterii veritatem. Nunquid naturae usus praecessit, cum Dominus Jesus ex Maria nasceretur? ... Et hoc quod conficimus corpus ex Virgine est... vera autem caro Christi, quae crucifixa est, quae sepulta est, &c.

Et Cyrillus Hierosolymitanus Catech. mystag. 4. Cum igitur Christus ipse sic assermet, atque dicat de pane: hoc est corpus meum, qui deinceps audiat dubitare? atque eodem quoque confirmant,

Et dicente : hic est sanguis meus : quis (inquam) dubitet & dicat, non esse illius sanguinem? Aquam aliquando convertit in vinum, quod est sanguis propinquum, in Cana Galilee, sola voluntate. Et non erit dignus, cui credamus, quod vinum in sanguinem transmutasset? Nam sub specie panis, datur tibi corpus, & sub specie vini, datur tibi sanguis, ut sumpto corpore & sanguine Christi, efficiariter participes corporis & sanguinis. Sic Christophori erimus, hoc est Christum ferentes... cum corpus ejus & sanguinem in membra nostra recipimus. Et post multa candem in rem explicata, solutaque difficultates, subdit: Hoc sciens & pro certissimo habens, panem hunc, qui videtur à nobis, non esse panem, etiamsi gustus panem esse sentiat, sed esse corpus Christi. Et vinum, quod à nobis conspicitur, tamen si sensus gustus vinum esse videatur, non tamen vinum, sed sanguinem esse Christi.

177 Quinto saeculo S. Gaudentius homil. 2. in Exod. Unus pro omnibus mortuus est, & idem per singulas Ecclesiarum domos, in mysterio panis & vini reficit immolatus... ne terrenum putet, quod caeleste effectum est, per eum qui transit in illud, & fecit illud suum corpus & sanguinem. Et S. Chrysostomus homil. 51. in Matth. Non vestis tantummodo, sed corpus ipsius nobis propositum est, non ut tangamus involutum, sed ut comedamus & saturemur... veniat in mentem tibi, quo sis honore honoratus, quā mensā fruaris, quam Angeli videntes tremunt... hoc nos paschimur... Neque illi satis fuit hominem fieri, colaphis cadi, & crucifigi; verum & semetipsum nobis commiscet, & non fide tantum (audiat Calvinus erroris sui contradictorium) verum & ipsa re non suum efficit corpus. Et homil. 45. in Joan. Ut autem non solum per dilectionem, sed re ipsa in illam carnem convertamur, per cibum id efficitur, quem nobis largitus est. Cum enim suum in nos amarem indicare vellet, per corpus suum se nobis commiscuit... & sanguinem... Hic mysticus sanguis demones procul pellit, Angelos & Angelorum Dominum ad nos allicit. Quod si ejus figura tantam habuit vim in templo Hebraeorum, in media Aegypto liminibus aspersus, longè magis veritas... Hic sanguis in figura peccata purgabat: in qua si tantam habuit vim, si umbram ista mors horruit, quantoperè (quasi) ipsam formidabit veritatem?

178 Eodem saeculo Augustinus concione primā in Psal. 33. explicans verba ista Reg. 21. secundum 70. Ferebatur in manibus suis. Hoc (inquit) quomodo intelligebatur in ipso David secundum litteram non invenimus. In Christo autem invenimus. Ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans corpus suum, ait: hoc est corpus meum. Ferebatur enim illud corpus in manibus suis. Igitur ad litteram, ad eodem in sensu plano, proprio & reali intelligit verba Salvatoris, hoc est corpus meum. Et in Psal. 98. necnon ferm. de S. Stephano: De carne Mariae carnem accepit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit. Nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit. Et l. 2. contra adverst. Leg. & Froph. c. 9. Christum Jesum carnem suam nobis manducandam, bibendamque sanguinem dantem, fidei corde, oreque (realiter proinde substantialiterque) suscipimus. Et epist. 11. ad Januar. Liquidò apparet, quando primum acceperunt Discipuli corpus & sanguinem Domini, non eos accepisse jesunos; numquid tamen propter eadem calumniam est universalis Ecclesia, quod à jesunis sumatur. Et hoc enim placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in nos Christianos prius Dominicum corpus intraret, quam ceteri cibi.

179 Et Cyrillus noster Alexandrinus epist. ad Nestorium, à Concilio Ephesino anno 430. approbatā:

Ad mysticas benedictiones accedimus, eaque ratione sanctificamur, ut ipse sacra carnis & pretiosi sanguinis Christi omnino nostri Salvatoris participes effecti... Neque illam ut carnem communem suscipimus, sed tanquam verè vivificam, ipsiusque Verbi propriam. L. 4. adverst. Nestorium pag. 112. Edebant illi veteres homines Agnum immaculatum... ut mortem in alios invadentem ipsi superarent, & exterminatorem effugerent... Ergo conservabant ipse figura eos, qui ante nos fuerunt. Quam igitur res nostrae sunt excellentiores, quibus ipsa Veritas, id est Christus illuxit, sanctamque suam carnem ad participandum apposuit... Manna... cum per desertum ejus temporis hominibus demissum fuisset, typum gestit mystice benedictionis. Umbra namque erat lex. Idè prudenter admodum Dominus noster Jesus Christus typum extenuat, ut ad veritatem transferat. Neque enim ille fuit panis vitae, sed ego potius, qui de caelo sum, & omnia vivifico, & me in manducante: etiam per vitam vobis carnem infero... Vide igitur quem admodum... se in nostra demittit corpora, ut dixi, etiam per suam carnem, quae verus est cibus: cum illa legalis umbrā... non habeat veritatem. Et lib. 4. in Joan. c. 2. Sapè Salvator, eundem sermonem Judaeis inculcans, variè proponit, modò quidem anigmatè & obscuritate multā involutum, modò rejectā tunicā, nudam & apertum... Nihil igitur occultans nudè & apertè demum Christus ait: Ego sum panis vivus, qui de caelo descendit. Illud manna typus erat (inquit) & umbra, & imago. Audite palam nunc & apertè: "Ego sum panis vivus. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum." Qui ex illo manducaverunt, mortui sunt: non erat enim vivificus. Qui autem manducat hunc panem, id est ME, sive MEAM CARNEM (non in umbra figurarum, ut olim in manna; sed realiter & verè) vivet in aeternum.

Item Leo Magnus ferm. 6. de jejunio sept. 180 mens. Dicente Domino, nisi manducaveritis, sic sacra mensa communicare debetis, ut nihil prorsus de veritate corporis Christi & sanguinis ambigatis. Hoc enim ore sumitur, quod fide creditur, & c.

Sexto saeculo Gregorius Magnus homil. 14. 181 Bonus Pastor animam suam posuit, ut in Sacramento nostro corpus suum & sanguinem verteret, & oves, quas redemerat, carnis suae alimentum pararet. Et homil. 22. Quid namque sit sanguis Agni, non jam audiendo, sed bibendo didicisti. Qui sanguis supra utramque partem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore cordis bauritur. Et lib. 4. Dial. c. 58. Debemus... quotidianas carnis ejus & sanguinis hostias immolare. Haec namque singulariter victima ab aeterno interitu animam salvat, in qua Christus pro nobis iterum in hoc mysterio immolatur. Ejus quippe ibi corpus sumitur... ejus sanguis... in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensamus, quale sit pro nobis hoc sacrificium, quod pro absolutione nostra passionem unigeniti Filii semper imitatur. Qui enim fidelium habere dubium possit, in ipsa immolationis hora, ad Sacerdotis vocem caelos aperiri, in illo Jesu Christi mysterio Angelorum chorus adesse, summis ima sociatus, terrena caelestibus jungi, & c.?

Septimo saeculo Anastasius Synaita lib. cui titulus, Dux verae fidei: Non dixit, hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus meum.

Octavo saeculo Joannes Damascenus lib. 4. fid. 183 orthodox. Christus non dixit: hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus meum. Et iterum: Quaevis Virgo, quomodo fiet tibi istud? Respondit Gabriel Archangelus: Spiritus sanctus superveniet in te. Tu quoque nunc quaeris, quomodo panis nunc fiat corpus Christi, & vinum aqua mixtum fiat sanguis Christi? Tibi quoque respondeo: Spiritus sanctus superveniet, eaque efficit, quae orationis sacramentum,

Et mentis intelligentiam excedunt... Quod si quas quo pacto id fiat? Satis tibi sit audire, quod per Spiritum sanctum id fiat. Quemadmodum ex sancta Dei Matre, per Spiritum sanctum Dominus sibi ipsi carnem condidit; nec quidquam amplius nobis perfectum et exploratum est, quam quod verbum Dei est verum, et efficax, atque omnipotens, ut ea efficiat, que nulla ratio humana queat indagare. Quin ne hoc quoque alienum fuerit, dicere, quod quemadmodum naturaliter panis per manducationem, et vinum et aqua in bibentis et comedentis corpus et sanguinem immutantur; sic panis et vinum, que proponuntur in altari, per sancti Spiritus invocationem, et adventum, mirabili modo in Christi corpus et sanguinem vertuntur.

184 Eodem sæculo septima Synodus Generalis, seu Concilium Nicænum II. act. 6. t. 3. sub finem: Nullus aliquando tubarum spiritus, sanctorum videlicet Apostolorum, aut illustrium Patrum nostrorum, incrementum sacrificium nostrum, quod in commemorationem Christi Dei nostris... efficitur, dixit imaginem corporis ejus. Neque enim acceperunt à Domino sic dicere, vel confiteri, sed audiunt evangelicè, dicente eo: nisi manducaveritis carnem Filii Hominis, et biberitis ejus sanguinem, non intrabitis in regnum caelorum. Et qui manducat meam carnem, et bibit sanguinem meum, in me manet, et ego in eo. Et accepto pane, gratias agens, fregit, et dedit Discipulis suis, et ait: accipite et comedite, hoc est corpus meum. Et accipientes calicem gratias egit, et dedit illis, dicens: bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et non dixit: accipite et comedite imaginem corporis mei. Sed et Paulus divinus Apostolus ex divinis Domini vocibus hauriens, ait: ego accepi à Domino, quod et tradidi vobis, quoniam in qua nocte tradebatur, accepi panem, et gratias agens, fregit et dixit: accipite et comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem, postquam canavit, dicens: hic calix novum Testamentum est in meo sanguine, &c. Ergo liquidò demonstratum est, quod nusquam Dominus, vel Apostoli, aut Patres imaginem dixerunt sacrificium sine sanguine (id est incrementum) quod per Sacerdotem offertur, sed ipsum corpus, ipsum sanguinem. Et ante sanctificationis quidem celebrationem typis quibusdam sanctorum Patrum hæc pie visum est nominare... Post sanctificationem autem corpus propriè ac sanguis Christi dicuntur, sumi, et creduntur.

185 Nono sæculo Carolus Magnus, et Episcopi in Concilio Francofurtensi congregati solemniter declararunt, quod Eucharistiæ imago non est corporis Christi, sed corpus ipsius, et veritas per veteres figuras significata.

186 Eodem sæculo Paschasius lib. de corp. et sang. Dom. Omnia (inquit) quæcumque voluit Dominus, fecit in celo et in terra. Et quia voluit (licet in figura panis et vini) hæc sic esse, omnino nihil aliud, quam caro Christi et sanguis post consecrationem credenda sunt. Quia (ut ibidem dicit) sensibilis res, panis scilicet et vinum, intelligibiliter virtute Dei, per verbum Christi, in carnem ipsius ac sanguinem divinitus transfertur. Quod dicendo, nihil novum dixit, sed communem totius Ecclesiæ fidem explicavit, uti sub vitæ finem declarat in epist. ad Frudegard. Cum enim de eo aliqui dubitare cœpissent, et ipsemet Frudegardus, de quo sic: Dixit se sic antea credidisse, et in libro quem de Sacramentis edidit, ita legisse; sed postea postea, te in libro tertio de doctrina Christiana B. Augustini legisse, quod tropica sit locutio. Hoc refutat tanquam novum errorem contra Dominum, et contra totius Ecclesiæ fidem: nam

(inquit) usque ad presens nemo deerrasse legitur, nisi qui de Christo erraverunt, ut Simoniani et Saturniani (apud Ignatium supra n. 172.) qui negant veram Verbi Incarnationem, sive veram Christi carnem. Ideo addidit: Miror quid volunt nunc quidam dicere, non in re esse veritatem carnis Christi, vel sanguinis; sed in Sacramento virtutem quamdam carnis, et non carnem. Quamvis (inquit) quidam de ignorantia sic errent, nemo tamen est adhuc in aperto, qui hoc ita esse contradicatur, quod totus Orbis credit et confitetur. Et iterum: Videat qui contra hoc venire voluerit, magis quam credere, quid agat contra ipsum Dominum, et contra omnem Ecclesiam. Et iterum: Nefandum est scelus, orare cum omnibus, et non credere quod ipsa Veritas testatur, et ubique omnes universaliter verum esse sentiant.

Idem eodem sæculo testatur Amalarius (specil. 187 to. 7.) Eucharistiam appellans universale sacrificium, quo Christus immolatur in altari. Addens: Sensit Ecclesia sacrificium presens mandandum esse ab humano ore: credit namque corpus et sanguinem esse Domini, et hoc morsu, benedictione caelesti, impleri animas sumentium.

Eodem rursus sæculo Remigius Altifiodorensis 188 in cap. 11. Epist. 1. ad Cor. et in expositione Missæ: Cum mysterium sit, quod aliud significat, si in veritate corpus Christi, quare appellatur mysterium? propterea utique quia post consecrationem aliud est, aliud videtur. Videtur siquidem panis et vinum; sed in veritate corpus Christi est. Consulens ergo omnipotens Deus infirmitati nostræ, qui usum non habemus comedere carnem crudam, et sanguinem bibere, facit ut pristina remaneat forma et figura, illa duo munera, et sit in veritate corpus Christi et sanguis.

Eodem sæculo Hincmar Archiepiscopus Re. 189 mensis 1. de prædest. c. 31. opinionem, quæ dicit Eucharistiam non esse nisi imaginem corporis Jesu Christi, redarguit, tanquam novitatem contrariam fidei Catholice.

Decimo sæculo S. Odo l. 2. c. 32. approbat 190 multumque extollit Paschasii librum supra relatum de corpore et sanguine Domini, sequiturque proinde doctrinam, refertque in ejus vita Guilielmus Malmersburiensis ex Authore istius ætatis, Odonem plurimos de veritate Domini corporis dubitantes ita roborasse, ut panem altaris versum in carnem, et vinum calicis in sanguinem propalam ostenderit, et denudò in pristinam speciem reverti usui humano conducibilia faceret. Et S. Odilo in vita Imperatricis Adelaidis, laudat, quod sacri olei unctione peruncta, Sacramentum Domini corporis humiliter et devotissime adorando perciperit, in quem semper credidit et speravit.

Undecimo sæculo (cujus anno circiter 35. Be. 191 rengarius suam contra hoc mysterium hæresim disseminare cœpit) S. Fulbertus Episcopus Carnotensis epist. 1. postquam refutavit opinionem impugnantium veritatem hujus mysterii, tanquam errorem incompatibilem cum fide et unitate Ecclesiæ: et ideo ab Ecclesiæ unitate divisi, dum fieri nolunt discipuli veritatis, facti sunt Magistri erroris: stabilit communem Ecclesiæ fidem de transubstantiatione, sive mutatione panis in substantiam corporis Christi: Si ergo Deum omnia posse credis, et hoc consequitur ut credas, nec humanis disputationibus discernere curiosus insistas, si creaturas, quas de nihilo posuit creare, has ipsas multo magis valeat in excellentioris naturæ dignitatem convertere, et in sui corporis substantiam transfundere.

Adelmannus (Berengarii sub S. Fallento 192 discipulus) dicto anno 1035. Berengario exprobrat, quod se ab Ecclesiæ unitate separasset, atque à fide Catholica dissentiret, credendo quod

corpus & sanguis Domini, quæ per universam terram quotidie immolantur, non esset verum corpus Jesu Christi, nec verus sanguis ipsius, sed similitudo & figura.

193 Hago Lingonensis Episcopus, scriptis pariter ipsi litteris, ipsius doctrinam redarguit, tamquam fidei Catholice contrariam. Ipsumque alloquens: *universalem* (inquit) *Ecclesiam scandalizas.*

194 Deodanus Episcopus Leodiensis, in litteris ad Henricum I. Regem (quas Baronius refert ad annum 1035. sed Durando male attribuit) de Berengario conqueritur, tamquam innovatore veterum hæresum, cujus error aded notorius esset, ut necesse non foret Concilium congregare ad ipsum condemnandum, & addit: *Abstine ut tam perverſis, & à veritate ipsa tantum averſis jungamur per fidem, atque in sancta corporis & sanguinis communiōe minus aliquid fateamur, quam Catholica per orbem universum prædicat Ecclesia.*

195 Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis, l. de corp. & sang. Dom. c. 22. ipsum alloquens: *Faſtu (inquit) plenus, contra orbem terrarum sentire cœpiſti, contra Catholicam veritatem, & contra omnium Ecclesiarum opinionem scriptum condidiſti. Quippe si verum est quod de corpore Christi tu credis, falsum est quod ab Ecclesia ubique gentium de eadem recedatur & adstruitur. Omnes enim qui Christianos se, & esse & dici letantur, veram Christi carnem, verumque ejus sanguinem, utraque sumpta de Virgine, in hoc Sacramento se percipere gloriantur. Interroga universos, qui latina lingua, nostrarumque litterarum notitiam perceperunt. Interroga Græcos, Armenos, seu cujuslibet Nationis quoscunque Christianos homines, uno ore hanc fidem se testantur habere.*

196 Guimundus Episcopus Averſanus, l. 3. ipsi pariter objicit, ejus errori neque vel unam civitullam, vel etiam unam villulam consensisse. Et addit: *Si quis qualitatem vel flagitiosam vitam eorum, per quos error ille utcumque pullulavit; si quis nullum sinceræ vitæ hominem, nullum penitus sapientem; si demum non solum Concilia, sed etiam totum Orbem terrarum contradicentem perſet, tacente nostrâ disputatione, quid magis tenendum sit, satis, ut arbitror, judicabit.*

197 Statim proinde contra Berengarianum errorem, velut novitatem fidei universali totius Ecclesiæ adversantem, Scriptores passim omnes insurrexerunt. Insurrexerunt & Concilia adversus eundem Berengarium eodem sæculo celebrata, scilicet Parisiense anni 1030. Vercellense sub Leone IX. Turonense sub Victore II. Lateranense 113. Episcoporum sub Nicolao II. Romanum sub Gregorio VII. in quo Berengarius suam hæresim post multiplicem relapsum abjuravit, tandemque poenitens in Catholice Religionis professione anno 1088. nonagenarius obdormivit. Post cujus mortem hæresis ipsius rursus condemnata fuit in numerosissimo Concilio Placentino anno 1095. sub Urbano II.

198 Quid plura? sub initium ejusdem sæculi anno 1017. in Concilio Aurelianensi (cujus historia extat spicileg. t. 2. p. 674.) cum quidam hæretici dogmatizarent, peccata non ablui in Baptismo, Christum non esse natum ex Virgine, neque panem & vinum, quod super altare manibus Sacerdotum sancti Spiritus operatione effici videtur Sacramentum, converti posse in corpus & sanguinem Christi, opinamenta ista velut execrabilia portenta Concilium præsentem Roberto Rege exhorruit: *cumque hæc & alia execranda perdidit & miserè evomerent, &c. ut refertur in eadem historia.*

199 Nec soli Latini Scriptores contra errorem illum undecimo sæculo scripserunt, verum & Græci, ut Theophylactus in cap. 26. Matthæi: *Porro dicens, hoc est corpus meum, ostendit, quod ipsam*

corpus Domini est panis, qui sanctificatur in altari, & non respondens figura. Non enim dixit: hoc est figura, sed hoc est corpus meum. Infallibili enim operatione transformatur, etiam si nobis videatur panis, quoniam nimis infirmus sumus, abhorremus nudas carnes comedere, maxime hominis carnem. Et ideo panis quidem apparet, sed reverè caro est. Et in cap. 14. Marci: hoc est corpus meum, hoc (inquam) quod sumitis. Non enim figura & exemplar quoddam Domini corporis, panis est, sed in illud ipsum convertitur corpus Christi. Dominus enim dicit: panis quem ego dabo, caro mea est. Non dixit: figura est carnis mee, sed caro mea est, &c.

Sæculo duodecimo Petrus Cluniacensis plures epistolas scripsit adversus Petrum de Bruis, errorem Berengarii refutantem, contra quem scripsit etiam tractatum speciale de sacrificio Missæ, & transubstantiatione. Similiter S. Bernardus Henricum quemdam, Petri discipulum, confutavit epist. 24. ferm. 65. in Cant. variisque sermonibus, & miraculis ipsum exagitavit, sicut & epist. 197. & 196. acriter refutavit Arnoldum de Brixia in eodem errore versantem.

Eodem sæculo Rupertus Abbas Tuitiensis multat ingeniosè scripsit, & in epist. nuncupatoria Commentariorum in Joannem Edit. Colon. anni 1526. Berengarianos impugnavit dicens: *Aliqui ex eis dum volunt Sacramentum corporis & sanguinis Domini solummodo signum esse sacre rei, juxta errorem quondam Berengarii, etiam dictum B. Augustinum ita sentire putant. Quod omnino falsum est. Ego autem verum corpus Christi, quod pro nobis traditum est, & verum esse deceto sanguinem, qui pro nobis effusus est, sicut Catholica Ecclesia tenet... Augustinum in sui erroris patrocinium Berengarius citare consueverat, dicta ejus malo sensu accipiendo. Verùm hæc jam ferè nemo palam profiteri, aut defendere audeat, universâ sentiente Ecclesiâ Catholica, quia verum Christi corpus, & verus Christi sanguis est. Sic tamen Berengarii hæresim confutavit, ut auctaci temeritate aliam hæresim de impanatione invenisse nonnulli videatur, tamen ab aliis vindicetur. Hoc constat, Algerum l. 1. de corpore & sanguine Domini c. 6. conquestum, quod tempore suo (eodem utique sæculo duodecimo) excitata foret nova hæresis & absurdissima de impanatione. Quam ibidem refellit, sicut & totis tribus libris de corp. & sang. Domini Berengarianam Calvinianamque hæresim confodit. De Algero Petrus Cluniacensis initio libri sui de sacrificio Missæ sic testatur, Lanfrancum scripsisse de Sacramento Eucharistiæ benè, plenè & perfectè; Guimundum meliùs, plenius & perfectius; Algerum optimè, plenissimè & perfectissimè.*

Eodem rursus sæculo catholicam (quam assertimus) veritatem tradiderunt Hago à S. Victore, Petrus Lombardus, Petrus Bleienſis alique permulti.

Nec soli Latini, sed & Græci, Basilus Archiepiscopus Theſſalonicensis in epist. ad Adrianum IV. Papam. Isaac Armeniæ Episcopus in Auctario Biblioth. PP. col. 344. & 346. Simeon Junior sacrarum Medit. c. 14. Euthymius in Matth. c. 64. ubi sic: *Sicut vetus Testamentum hostias & sanguinem habet; ita sanè & novum, corpus videlicet & sanguinem Domini. Non dixit autem, hæc sunt signa corporis & sanguinis mei, sed hæc sunt corpus meum, & sanguis meus.*

Sæculo XIII. præter Albertum Magnum, Alexandrum de Ales, S. Thomam, S. Bonaventuram, cæterosque Scholasticos, quoque de hac materia scripserunt) assertionem nostram Catholica Ecclesia anno 1215. definitivè in Concilio Magno Lateranensi 1200. Patrum sub Innocentio III. cap. 1. ubi sic: *Una vera est fidelium universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur,*

in qua idem ipse Sacerdos & sacrificium Jesus Christus, cujus corpus & sanguis in Sacramento altaris, sub speciebus panis & vini, veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem.

205 Saeculo XIV. eandem veritatem Ecclesia anno 1311. non solum recepit in Concilio Viennensi sub Clemente V. sed & decrevit festivitatem corporis Christi quotannis celebrandam.

206 Saeculo XV. eandem iterum veritatem anno 1418. professæ est in Concilio Constantiensi sess. 13. ubi sic: *Firmissimè credendum, & nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus & sanguinem, tam sub specie panis, quam sub specie vini, veraciter contineri.* Et rursus anno 1438. in Concilio Florentino sess. 25. *Hoc sacro universali approbante Concilio definitum, ut hæc fidei veritas ab omnibus Christianis credatur & suscipiatur, in azymo, sive fermentato pane triticeo, corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque in altaribus ipsum Christi corpus conficere, &c.*

207 Saeculo XVI. eandem veritatem contra Zuin-
gilianos, Calvinistas, Lutheranos, &c. rursus defini-
vit in Concilio Tridentino sess. 13. in cujus
Præfatione postquam dixit: *Eadem sacrosancta
Synodus sanam & sinceram illam de venerabili hoc
& divino Eucharistiæ Sacramento doctrinam tra-
denti, quam semper Catholica Ecclesia ab ipso Jesu
Christo Domino nostro, & ejus Apostolis erudita,
atque à Spiritu sancto, illi omnem veritatem in
dies suggerente, edocita retinuit, & ad finem usque
seculi conservabit, omnibus Christi fidelibus inter-
dicat, ne post hæc de sanctissima Eucharistiæ aliter
credere, docere, aut predicare audeant, quam ut ipse
hoc præsentis decreto explicatum atque definitum,
cap. 1. definit ut supra n. 144.*

CAPUT XVIII.

Quinò heretici contra se habent perpetuam totius Ecclesiæ Catholicæ fidem, unanimesque Nationum omnium Christianarum consensum. Unde patet ipsos Novatores esse, alienosque à perpetua Ecclesiæ fide, in quam tota Ecclesiæ Græca cum Larina consentit, semperque consensit.

208 Quid habeant contra se perpetuam totius Ecclesiæ Catholicæ fidem, constat ex dictis capitibus præcedentibus. Illam enim fidem Ecclesiæ Catholica tenet, semperque tenuit, quam à Patribus, & per Patres ab Apostolis, & per Apostolos à Christo accepit, & per Oecumenica Concilia declaravit. Atqui Christum verè, realiter, & substantialiter in venerabili Eucharistiæ Sacramento contineri, per octo Concilia Oecumenica declaravit, & à Patribus omnibus, qui fuerunt à temporibus Apostolorum, imò ab ipsismet Apostolis, & à Christo verbis planis & perpicuis id docente ipsa accepit, uti demonstravimus capitibus præcedentibus.

209 Et confirmatur: quia cum Berengarius suam hæc de re hæresim propalavit, is erat, semperque fuerat universæ Ecclesiæ sensus & consensus, Christum in hoc Sacramento verè, realiter, & substantialiter contineri, non tropicè, figuratè, & objective, aut virtualiter, seu in virtute dumtaxat. Nullus quippe alicujus nominis unquam aliter crediderat, nullus apertâ fronte tradiderat, quem Ecclesiæ pro Catholico agnovit. Allegatur quidem à nonnullis Ratramnum quidam, vel Bertramus, Monachus Corbeiensis, noni sæculi Scriptor, sicut & Joannes Scotus Erigena, ipsi synchronus. Sed tamen ambigè hæc de re scripserint,

ideoque plerisque de hæresi suspecti fuerint, vel etiam habiti hæretici. Sed tamen Joannem Erigenam (non Ratramnum) pro sua hæresi Berengarius allegaverit, ideoque in Concilio Vercellensi liber Erigenæ proscriptus fuerit; ipsos tamen ab ea hæresi expurgant Acta SS. Ordinis S. Benedicti Parisiis anno 1080. edita, in Præfatione sæculi IV. ideoque istius hæresicos primum scandalum Guitmundus l. 3. S. Thomas q. 75. a. 1. in fine corp. Bellarminus alique in Berengarium rejiciunt; ita ut Guitmundus dicat, *novissimum esse hoc tempore, priusquam Berengarius inanisset, hujusmodi vesanas nugas fuisse.* Quidquid tamen de eo sit, dato, non concessio, quòd vel Ratramnus, vel Erigena, vel alius quispiam ante Berengarium hæc de re perperam sentierit, vel scripserit; non apertè, sed obscure & ambigè scripsit, & contra communem Ecclesiæ fidem. Neque id Ecclesiæ sustinuit, dum in publicam ipsius notitiam devenit, ut constat ex eo quòd proscripterit Erigenæ librum (ante sæculum undecimum vix pervulgatum, solumque paucis notum, prout constat ex eo quòd nullus ante sæculum undecimum fecisse legatur mentionem illius) statim atque intellexit Erigenam in eo tam lubricè, & ambigè loqui, ut de Berengario errore suspectus foret, ipsumque proinde Berengarius in sui erroris patrocinium allegaret. Enimverò quis ante sæculum nonum hæc de re fuerit Ecclesiæ sensus & consensus, Synodus septima Generalis supra n. 184. evidenter nos edocuit. Quis verò fuerit sæculo nono, sub illius initium, accipe ex Amalario (qui obiit anno 14. istius sæculi:) *Sentit Ecclesiæ (inquit) sacrificium præsentis mandandum esse ab humano ore: credit namque corpus & sanguinem Domini esse.* Quod Amalarii testimonium exponi nequit, nisi de vero, reali & substantiali corpore Christi: cum usque aded verè, realiter & substantialiter Amalarius id intellexerit, ut modo nimis grossio, divinum illud corpus accepisse videatur, cum addidit: *Ita verò sumptum corpus Domini, bonâ intentione, non est mihi disputandum, utrum invisibiliter assumatur in calum, an referretur in corpore nostro usque in diem sepulture, an exhaletur in auras, aut exeat de corpore cum sanguine, aut per poros emittatur, &c.* Accipe etiam ex Paschasio epist. ad Frudegard. ubi sic: *Usque ad præsens nemo deesse legitur, nisi qui de Christo erraverunt, ut Simoniani & Saturniani.* Et infra: *Quamvis ex hoc quidam de ignorantia errant, nemo tamen ad hæc est in aperto, qui hoc ita esse contradicat, quòd totus Orbis credit & conficitur.* Unde statim atque in aperto Berengarius sæculo undecimo contradixit, in ipsum, velut novatorem, fideique totius Ecclesiæ contradicentem, istius sæculi Scriptores passim omnes infurxerunt, utique Fulbertus, Adelmannus, Hugo Lingoniensis, Deoduinus, Lanfrancus, Guitmundus, uti n. 191. 192. 193. 194. 195. & 196. vidimus. Quod eodem sæculo amplius constitit ex tot Conciliis n. 197. productis, quibus Berengariana hæresis per Ecclesiam damnata fuit.

Eundem totius Ecclesiæ sensum & consensum fuisse à sæculo undecimo usque ad præsens, constat ex dictis à n. 200. usque ad 208.

A sæculo nono ascendendo usque ad tempora Apostolorum n. 184. authenticum exhibuimus testimonium Concilii Oecumenici VII. quòd nullus... *Apostolorum, aut illustrium Patrum nostrorum, incruentum sacrificium... dixit imaginem corporis ejus... Item quòd nusquam Dominus, vel Apostoli aut Patres imaginem dixerunt sacrificium... quòd per Sacerdotem offertur, sed ipsum corpus, ipsum sanguinem. Et ante sanctificationis quidem celebrationem typos quibusdam SS. Patrum hæc prævisum est nominare... Post sanctificationem autem*